

Filip Podgórski
Bibliotechniki Łódzkiej

Aktywność bibliotek niemieckich

Spadek zainteresowania książką i biblioteką jest zjawiskiem globalnym, dotyczącym społeczeństwa niezależnie od terytorium zamieszkania, zasobności portfela czy wykształcenia. Mimo to aktywność czytelnictwa niemieckiego społeczeństwa można uznać za imponującą. Według oficjalnych danych z 2007 r. opublikowanych przez Niemiecki Związek Bibliotekarzy (NZB)^[1], w Niemczech funkcjonuje blisko 11,5 tys. bibliotek różnego typu, które każdego roku odwiedzane są przez ponad 200 milionów użytkowników (dziennie ponad 667 tys.). Warto jednak zauważyć, że mimo bogatej oferty edukacyjno-kulturalnej dostępnej w bibliotekach, młodzi czytelnicy czytają mniej i mają coraz większe problemy ze zrozumieniem tego, co czytają. Według badań przedstawionych w artykule *Jak dziecko idzie do książki*^[2] na łamach dziennika „Der Tagesspiegel”, aż 20% 15-latków nie posiada odpowiednich kwalifikacji czytelnicy, tj. nie radzi sobie ze zrozumieniem czytane go tekstu, kojarzeniem i interpretacją podstawowych faktów oraz formułowaniu wniosków. Sytuacja taka zmniejsza szanse na kontynuację edukacji w przyszłości.

W Europie i na świecie realizowane są różnorodne inicjatywy mające na celu popularyzację czytelnictwa, wiedzy o literaturze, a także poprawę wizerunku bibliotek i bibliotekarzy. Do ogólnopolskich akcji, które znane są także w Polsce, należą: Dzień Bibliotek i Tydzień Bibliotek (w Europie obchodzony m.in. w Austrii^[3], a na świecie m.in. w USA^[4], Kanadzie^[5], w Republice Południowej Afryki^[6], w Australii^[7]).

Dzień Bibliotek (Tag der Bibliotheken)

Dzień Bibliotek obchodzony jest w Niemczech corocznie 24 października, ku czci Karla Benjamina Premskera (1786-1871), prekursora niemieckiego bibliotekarstwa powszechnego. W tym dniu w 1824 r. przedstawił on plan organizacji pierwszej bezpłatnej biblioteki publicznej w Niemczech, która została otworzona cztery lata później w Grosshain (Saksonia). Dzień Bibliotek został oficjalnie zatwierdzony w 1995 r.

W Dniu Bibliotek aktywnie uczestniczą biblioteki różnego typu: poczynając od bibliotek gminnych, lokalnych zarówno landów, jak i regionów, przez biblioteki kościelne, szkolne i akademickie, aż po Bibliotekę Narodową. Z informacji zawartych na stronach internetowych poszczególnych bibliotek wynika, że na ten dzień planowane są liczne atrakcje, m.in. rodzinne pikniki w bibliotecznych ogródkach, w tym spotkania z autorami i ilustratorami książek dla dzieci, konkursy literackie. Dla bibliotekarzy organizowane są ogólnokrajowe konferencje poświęcone książkom, literaturze, bibliotekom i znaczeniu tych elementów w procesie wychowania młodych pokoleń. Ponadto przyznawana jest nagroda dla Biblioteki Roku^[8], której wybór w dużej mierze uzależniony jest od głosów czytelników. Celem Dnia Bibliotek jest zachęcenie do czytania i większej aktywności w zdobywaniu wiedzy, a także przedstawienie biblioteki jako miejsca atrakcyjnego, w którym miło i pożytecznie można spędzić czas.

Rys. 1. Plakat promujący Dzień Bibliotek 2007

Tydzień Bibliotek. Niemcy czytają. Biblioteka miejscem spotkań (Bibliothekswochen. Deutschland liest. Treffpunkt Bibliothek)

W Niemczech Tydzień Bibliotek będzie w bieżącym roku (2008) organizowany po raz pierwszy. Jego hasło przewodnie brzmi Niemcy czytają. Biblioteka miejscem spotkań. Przedsięwzięcie w bezpośredni sposób nawiązuje do analogicznej akcji prowadzonej w Austrii, na której wzorują się niemieccy bibliotekarze. Głównym organizatorem i koordynatorem Tygodnia Bibliotek jest NZB odpowiedzialny m.in. za promocję akcji w ogólnokrajowych i regionalnych mediach, pozyskiwanie sponsorów, opracowanie ogólnych wytycznych, które zawarte są m.in. w dostępnym w sieci prospekcie^[9]. Ponadto do zadań NZB należy administrowanie ogólnokrajową stroną internetową^[10], na której w zakładce Projekte znajdują się informacje o akcjach omówionych w niniejszym artykule.

Celem Tygodnia Bibliotek jest promocja czytelnictwa, edukacji informacyjnej i medialnej jako czynników niezbędnych w procesie uczenia się i zachęcanie do dalszego, ustawicznego kształcenia, ale także podtrzymywanie i przekazywanie kulturowych tradycji niemieckiego społeczeństwa. To także szansa na zaprezentowanie biblioteki jako partnera w zdobywaniu wiedzy, który służy pomocą zarówno indywidualnemu czytelnikowi, jak i instytucjom mającym wpływ na wychowanie dzieci, tj. przedszkoli, szkół (w tym świetlic), ośrodków edukacyjno-wychowawczych.

NZB zachęca biblioteki do organizacji różnego typu akcji, np. lekcji głośnego czytania (w tym nocnego czy wieczornego), przedstawień teatralnych w wykonaniu dzieci, prezentacji i wykładów o książkach, spotkań z pisarzami i ilustratorami książek dla dzieci, a także innych form aktywności, które sprawiłyby, że Tydzień Bibliotek stałby się festiwalem czytania i literatury.

Rys. 2. Plakat promujący Tydzień Bibliotek w Niemczech

Rys. 3. Plakaty promujące Tydzień Bibliotek w Austrii 2007
Dla mnie czytanie jest w dobrym tonie – Anna Netrebko (śpiewaczka sopranowa)
Lecę do biblioteki – Toni Innauer (skoczek narciarski)

Biblioteka plus-minus dla młodych i starszych (Bilothek plus minus für Jung und Alt)

Biblioteka plus-minus dla młodych i starszych to akcja, której scenariusz opracowali studenci Wyższej Szkoły Medialnej w Stuttgarcie kształcącej m.in. przyszłych bibliotekarzy. Celem akcji jest zmobilizowanie osób młodszych i starszych do nawiązania wzajemnych, lepszych relacji. Autorzy projektu założyli, iż biblioteka może pełnić funkcję atrakcyjnego dla obu stron miejsca przeznaczonego do wspólnego spędzania czasu, gdzie w otoczeniu książek i sprzętu multimedialnego, mimo różnic międzypokoleniowych, można odnaleźć wspólną płaszczyznę komunikacji między dziadkami i wnukami.

Autorzy scenariusza proponują, aby biblioteki były inicjatorami i organizatorami pierwszego spotkania, a przy kolejnych już tylko koordynatorami. Wówczas ich pomoc powinna ograniczyć się do przygotowania odpowiednich tematów i materiałów. Do nich należy także przygotowanie akcji od strony marketingowej, promocja akcji i wydrukowanie plakatów i informacji, które są rozprowadzane w szkołach, przychodniach, kościołach, sklepach. Autorzy proponują kilkanaście scenariuszy zajęć, ale oczywiście nie są one jedynymi możliwymi do realizacji i tak naprawdę wszystko zależy od aktywności uczestników. Wśród wzorcowych tematów wymieniają m.in. cykl spotkań, na których dziadkowie opowiadaliby wnukom o czasach swojego dzieciństwa, a więc o szkole, ulubionych przedmiotach, książkach, zabawkach i grach, a dzieci dzieliłyby się wspomnieniami z wakacji, opowiadałyby, jak lubią spędzać czas, jakie zabawy najbardziej im się podobają, co fascynuje ich w Internecie i dlaczego. Inne spotkania mogłyby dotyczyć bieżących wydarzeń, np. świąt, ich specyfiki i tradycji. Dziadkowie mogliby opowiedzieć, jak były one obchodzone za czasów ich młodości, zwracając uwagę na to, co się zmieniło.

Prezentacje powinny być wzbogacane o materiały dodatkowe (np. zdjęcia, pamiątki, książki) tak, aby jak najbardziej zainteresować odbiorcę. Autorzy scenariuszy proponują także, aby stali czytelnicy biblioteki, którymi mogą być zarówno dziadkowie, jak i wnukowie, przeprowadzili do biblioteki swoich bliskich, oprowadzili ich po „swojej” bibliotece, opowiedzieli o ulubionych działach i zakątkach, a bibliotekarze pokazali pomieszczenia zamknięte na co dzień dla odwiedzających. Według autorów scenariusza, spotkania nie powinny trwać dłużej niż półtorej godziny.

Kto czyta, wygrywa (Wer liest, gewinnt)

Kto czyta, wygrywa to tytuł ogólnokrajowej akcji popularyzującej niemiecką literaturę dla dzieci i młodzieży, organizowanej i prowadzonej przez Niemiecki Związek Bibliotekarzy. Przygotowuje on wykaz wartościowej literatury popularnej dla dzieci, opracowuje pytania dotyczące jej treści, a następnie przeprowadza konkursy w bibliotekach różnego typu.

Biblioteki z dużym entuzjazmem podchodzą do tej akcji i chętnie kompletują spośród swoich użytkowników przynajmniej trzy drużyny składające się z trzech zawodników – uczniów klas piątych bądź szóstych szkół podstawowych. Bibliotekarze nie narzekają na brak odważnych i chętnych dzieci. Każdy konkurs składa się z trzech rund. Dwie pierwsze mają formę quizu i dotyczą: znajomości książek zgłoszonych do konkursu, będących poczytnymi nowościami, których treść i forma jest atrakcyjna dla młodego odbiorcy, a także książek uznanych za kanon niemieckiej literatury dla dzieci. Runda trzecia ma dowolną formę i polega na prezentacji przez każdą drużynę ulubionej książki zgłoszonej do konkursu. Sposób prezentacji zależy wyłącznie od uczestników – im bardziej ciekawa i oryginalna, tym drużyna ma większą szansę na wygraną.

Konkurs cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem i mimo że spotkania konkursowe odbywają się niemal w każdy weekend w różnych miejscowościach, na większość terminów w czerwcu br. brak wolnych miejsc. Na stronie internetowej organizatora zamieszczono krótki film, który obrazuje, jak wiele emocji wywołuje ten konkurs zarówno u uczestników turnieju, jak i wśród widzów^[11].

Rys. 4. Strona internetowa akcji Kto czyta, wygrywa

Omówione powyżej inicjatywy to tylko wybrane, ogólnokrajowe atrakcje, jakie oferują niemieckie biblioteki swoim użytkownikom. Jest ich o wiele więcej, szczególnie tych o charakterze lokalnym. Analizując programy kulturalno-educacyjne zamieszczone na stronach internetowych poszczególnych jednostek, można przekonać się, że bibliotekarzom bardzo zależy, by ich biblioteki były atrakcyjne, otwarte i stały się partnerem w rozrywce i zdobywaniu wiedzy, a także na stałe wpisały się w codzienne życie niemieckiej społeczności.

Przypisy

- [1] Fakten zu Bibliotheken 2007. W: *Deutscher Bibliotheksverband e.V.* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bibliotheksverband.de/tag-der-bibliotheken/2007/Fakten_zu_Bibliotheken_2007.pdf.
- [2] Wie das Kind zum Buch kommt. *Der Tagesspiegel* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.tagesspiegel.de/magazin/wissen/Schule-Lesen;art304,2353446>.
- [3] *Österreich liest* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.oesterreichliest.at/>.
- [4] National Library Week. W: *ALA American Library Association* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ala.org/ala/pib/natlibraryweek/nw.cfm>.
- [5] *Canadian Library Month* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.cla.ca/cim07/index.htm>.
- [6] S A Library week 2008. W: *LIASA Library and Information Association of South Africa* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.liasa.org.za/activities/libraryweek.php>.
- [7] Library and Information Week 2008. W: *Australian Library and Information Association*. [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ala.org.au/advocacy/lw/>.
- [8] Tag der Bibliotheken – 24. Oktober. W: *Deutscher Bibliotheksverband e.V.* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bibliotheksverband.de/tag-der-bibliotheken/>.
- [9] Deutschland liest. Treffpunkt Bibliothek. W: *Deutscher Bibliotheksverband e.V.* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bibliotheksverband.de/projekte/bibliothekskampagne/Bibliothekskampagne_Konzept.pdf.
- [10] *Deutscher Bibliotheksverband e.V.* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bibliotheksverband.de/>.
- [11] *Wer liest, gewinnt* [on-line]. [dostęp 14 kwietnia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://www.wer-liest-gewinnt.org/download/Wer_liest.wmv.

